

Äldre arbetslösa gör uppror mot meningslös aktivering

Den aktiva arbetsmarknadspolitikerna i Norden framhävs ofta som en styrka. Men vad ska göras för att den ska bli meningsfull för äldre arbetslösa med hög kompetens, som redan kan det som lärs ut på kurserna?

Sju av tio arbetsgivare i Sverige nyanställer sällan eller aldrig personer över 50 år.

I Norge vill inte ens var tionde arbetsgivare anställa någon över 60 år. Ändå förutsätts de äldre skicka in ansökningar om jobb varje dag.

Tekst og foto: Björn Lindahl, Oslo

I Norge har ett uppror brutit ut bland de äldre arbetslösa. De organiserar sig för att slippa gå på meningslösa kurser och vara tvungna att ansöka på jobb bara för att hålla statistiken uppe. Den norska arbetsförmedlingen, Aetat, lovar bättring.

Det hela började med ett inlägg från Lars Bleken, 63 år, i Aftenposten. Han tillhör den gruppen av arbetslösa som tidigare arbetat som toppledare i näringslivet.

"För några månader sedan kallades jag in till mitt lokala arbetskontor, där jag fick besked att skriva under på ett schema som förpliktade oss till följande", skrev Lars Bleken, och refererade de nya kraven:

1. Att skicka in minst tio ansökningar om jobb var 14:e dag.
2. Att arbeta aktivt för att få en "praktikplats" där man ska arbeta (utan lön) för att få ny kompetens.
3. Att söka aktivt efter arbete där det ges tillskott till lönen från Aetat.
4. Att skicka en "jobblogg" var 14:e dag, med beskrivning av vilka jobb som söktes.
5. Bifoga kopior på alla ansökningar och svar på tidigare ansökningar.

- Det verkar som om meningen är att vi ska ansöka om allt möjligt

och komma oss ut i arbetet, kosta vad det kosta vill, säger Lars Bleken, när vi får tag på honom per telefon. Då sitter han i ett möte med andra arbetslösa för att diskutera hur arbetet i den nybildade gruppen "Aksjon Arbeid Aetat" ska läggas upp.

- Efter att inlägget hade varit inne satt jag i en vecka från morgon och kväll och talade med andra i samma situation, säger han.

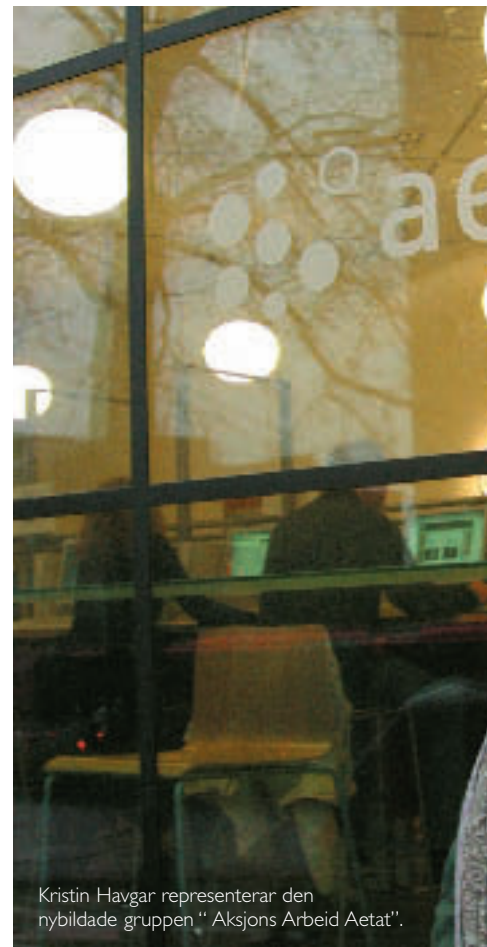
15 000 äldre arbetslösa

En dag senare träffar vi Kristin Havgar, 55 år, med 31 års erfarenhet inom olika mediefyrken som har valts att representera gruppen.

- Inlägget från Lars släppte loss en flodvåg. Det finns 15 000 arbetslösa som är mellan 50 och 67 år, säger hon.

Ett första möte har redan hållits med Aetat, som ställde upp med vice arbetsdirektör, fylkesarbetschefen, tre distriktsarbetschefer och en informationsrådgivare.

- De har lovat bot och bättring, men frågan måste också lyftas upp på ett politiskt plan, säger Kristin Havgar.

Kristin Havgar representerar den nybildade gruppen "Aksjons Arbeid Aetat".

Det hon, och de andra i gruppen tröttnat på, är både den nedlåtande behandlingen och att den aktivering som Aetat erbjuder inte håller måttet för de med lång yrkeserfarenhet.

- När man blir arbetslös kallas man först in in till ett gruppmöte där alla får höra att de måste vara beredda att ta vilket jobb som helst. Tonen på mötet är sådan att man närmast känner sig kriminaliserad för att man råkat bli arbetslös.

- När jag senare deltog på en kurs drevs det av ett företag som aldrig borde ha använts. Vi hade en kursledare som bara talade svenska och som skulle lära oss skriva norska CV. Det slutade med att jag fick hjälpa många av de andra kursdeltagarna, säger Kristin Havgar.

Stort missnöje

Det är svårt att veta hur representativ den grupp som bildats är. Men

det finns också forskning som visar på ett stort missnöje med Aetat bland de arbetslösa, även om underlaget är några år gammalt. Professor

Hans Tore Hansen vid Universitetet i Bergen gick igenom Aetats använt darundersökningar från 2000 och 2001. Den visade att 20 procent var kraftigt missnöjda med den service de fått. 17 procent sade sig mycket oeniga i att de hade behandlats med respekt.

Samtidigt får den aktiva arbetsmarknadspolitiken ett allt kraftigare stöd i EU. En ny rapport visar att de länder som har en aktiv arbetsmarknadspolitik, som de nordiska länderna, kan öka sysselsättningen även när den ekonomiska tillväxten är hög. Det räcker inte heller med en högkonjunktur för att arbetslösheten ska minska.

Men ansvaret för den aktiva arbetsmarknadspolitiken har mer och mer förts över till den enskilde. En dansk undersökning som gjorts av Socialforskningsinstitutet i Köpenhamn visar att bara en femtedel av tiden under samtalen mellan en arbetsökare och en handläggare handlar om att diskutera konkreta jobberbjudanden. Det mesta av tiden går åt till att samtala om vad den enskilde har gjort för att skaffa sig jobb.

- Att de äldre arbetslösa tvingas att ansöka om jobb de inte passar till är bara demoraliserande. Det är psykiskt nedbrytande att skicka hundra ansökningar och inte höra något om hälften av dem och få avslag på resten. Det måste finnas ett samband mellan den kompetens man har och det jobb man söker, säger Kristin Havgar.

Direktkontakt med arbetsgivare

Även i Sverige har grupper av högkvalificerade arbetslösa börjat vägra att delta i fler arbetsmarknadskurser, där de bara får lära sig sådan de redan kan eller hört om på tidigare kurser. Istället försöker de hitta sätt som arbetslösa kan få direktkontakter med arbetsgivare. En grupp som kallar sig Eye2Eye – öga mot öga – arrangerar frukostmöten med arbetsgivare i Solna. Även här är irritationen stor över att arbetsförmedlingen tvingar personer med kvalificerad yrkeserfarenhet att söka en mängd jobb.

- Även arbetsgivarna blir irriterade. Jag har sökt allt, från brevbearare till jobb i butik. Arbetsgivarna säger åt mig att de inte vill att jag söker, jag är för kvalificerad, säger Demba Bah, 47 år. Han är civilingenjör och har tidigare arbetat i åtta år på Ericsson.

För Lars Bleken, som satte igång upproret i Norge, innebar de nya kraven att han skulle skaffa sig "arbetserfarenhet" i en blomsterbutik. Därefter krävdes det att han tog ett rengöringsjobb.

"Det ser mycket bättre ut på statistiken om man är på en åtgård, arbetspraktik eller har lönebidrag. Men kommer vi något närmare en anställning på grund av det? Absolut inte!" skrev Lars Bleken.

Aetat tar självkritik

- Vi tar självkritik på att aktivitetskravet inte har varit tillräckligt individuellt anpassat. Det ska inte upplevas som en press, utan vara en hjälp för de arbetslösa, säger Terje Tønnessen, vice arbetsdirektör på Aetat.

Efter mötet med gruppen Aksjon Arbeid Aetat har han gett besked till alla fylkesdirektörer att den individuella anpassning av aktiviteterna måste bli bättre.

- Vi har också satt igång en intern revision för att se hur våra tjänster fungerar. Det gäller både i förhållande till system och kvalitet som kontroll. Terje Tønnessen uppfattade mötet med de fyra äldre arbetslösa som konstruktivt.

- De påpekade att de inte var motståndare till Aetat, utan att de ville ge en del råd och förslag. De var eniga i att arbetslösa bör aktiveras, men pångterade att det

måste vara ett samband mellan aktiviteten och den kompetens man har.

- I Norge är det en förutsättning för att få arbetslöshetsersättning att man aktivt försöker hitta ett nytt jobb.

Sedan sommaren har Aetat arrangerat möten med arbetslösa, så kallade "brukerting" för att diskutera hur verksamheten ska förbättras.